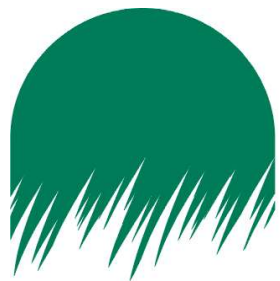

Leitud VPR loodusväärtusest ja 2025. a inventuurist

Toomas Kukk

Pärandkoosluste kaitse ühingu juhatuse liige ja projektijuht
tomkukk@gmail.com, tel 5189420

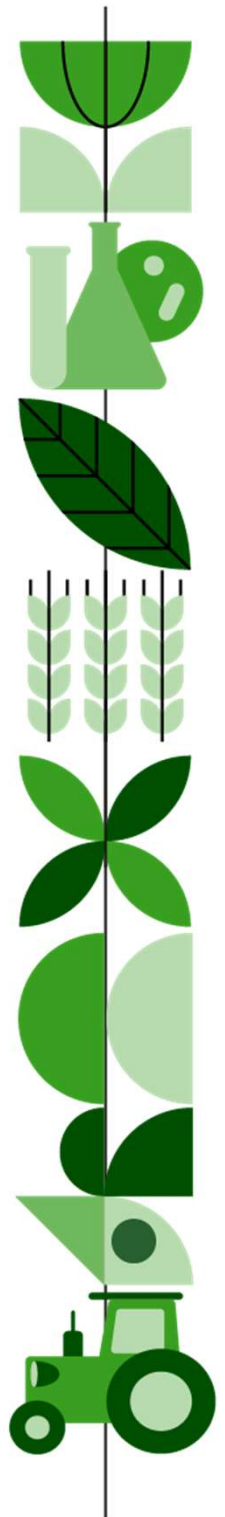
Info ja slaididega aitasid Ott Luuk ja Meeli Mesipuu

PÄRANDKOOSLUSTE
KAITSE ÜHING

**Kaasrahanud
Euroopa Liit**

Väärtuslike püsirohumaade (VPR) inventuur 2023-2027

Lepingu maht 27 000 ha ehk umbes 7000 ha aastas
PKÜ teeb välitööd ja esmase andmetöötlust

Põhieesmärk on VPR toetusmeetmesse sobivate alade
väljaselgitamine ja nende seisundi dokumenteerimine

Prioriteetsed alad:

- 1) maaomaniku või rentniku taotlusega rohumaad;
- 2) Natura 2000 linnu- või loodusalal asuvad rohumaad;
- 3) turvasmuldadel rohumaad;
- 4) nitraaditundlikul või kaitsmata põhjaveega alal asuvad rohumaad;
- 5) karjatatavad rohumaad.

Välitöid tehti maist septembrini. Inventeerisid Toomas Kukk, Ott Luuk, Meeli Mesipuu, Peedu Saar, Timo Luhamäe, Jaak Pärtel, Eerik Leibak.

Noorembotaanikutena osalesid Nora Meldre, Anne-Mai Adamberg, Laura Maisväli.

Andmehaldust juhtisid ja VPR aruande koostasid Ott Luuk ja Meeli Mesipuu.

Tellija teavitas taotlejaid inventeerimisest kirja teel. Inventeerijad võtsid taotlejatega ühendust vaid juhul, kui selleks oli eraldi soovi avaldatud - näiteks karjamaal karjakoerad vms.

Inventeerijal pole omaniku/rentniku andmeid, telefoninumbrit jne, neid oleks vajadusel saanud Rufus Trepilt, aga välitööd olid selleks ka ettearvamatult ajakavaga.

← Kõrgem loodusväärtus

Pärandniidud

looduslik elustik,
ekstensiivsed
hooldusvõtted

Püsirohumaad

← terve spekter →
, nn vahepealseid
rohumaid

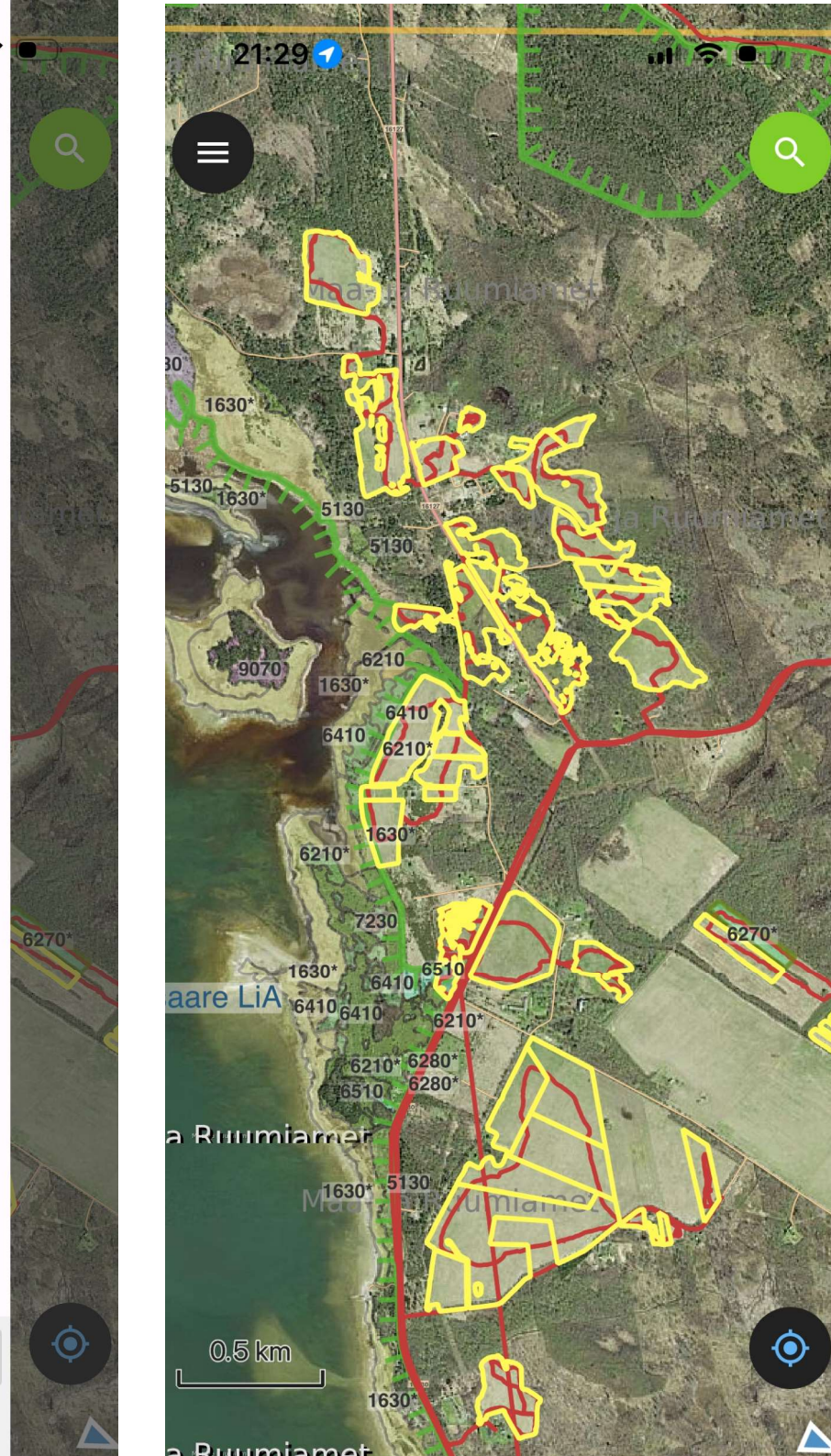
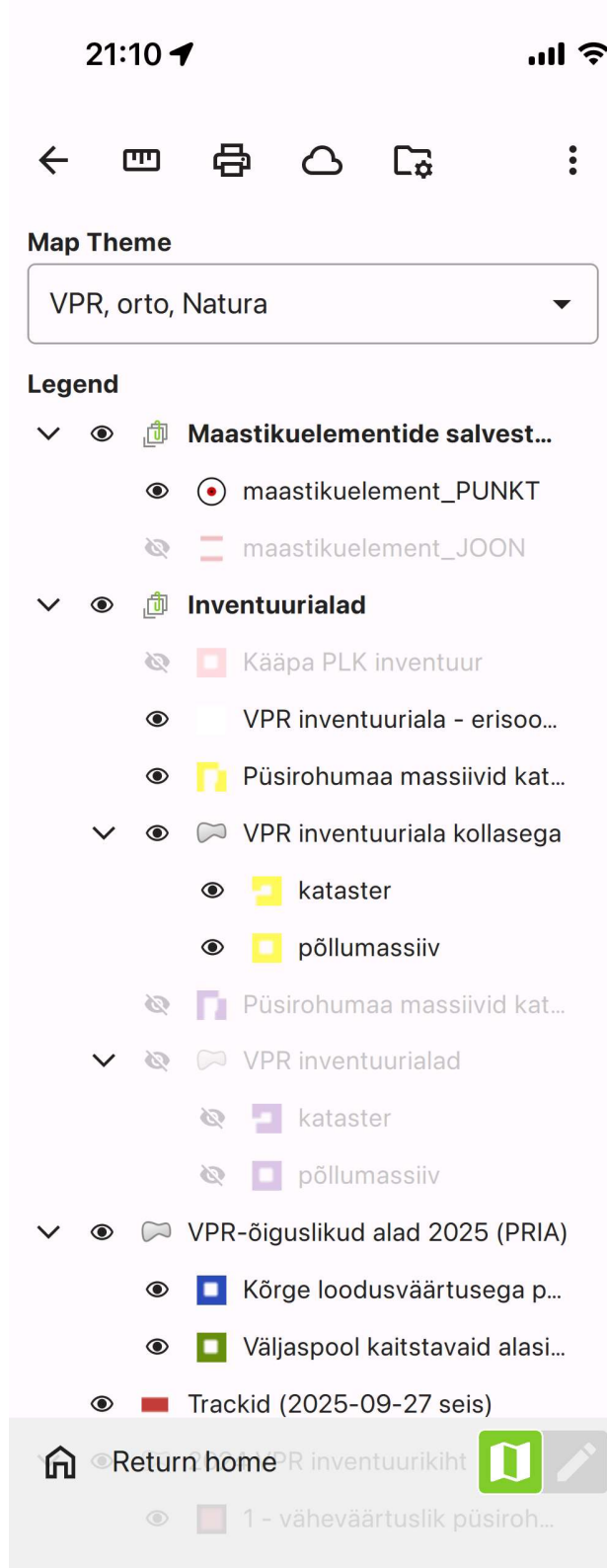
Lühiealised kultuurrohumaad

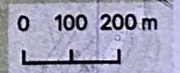
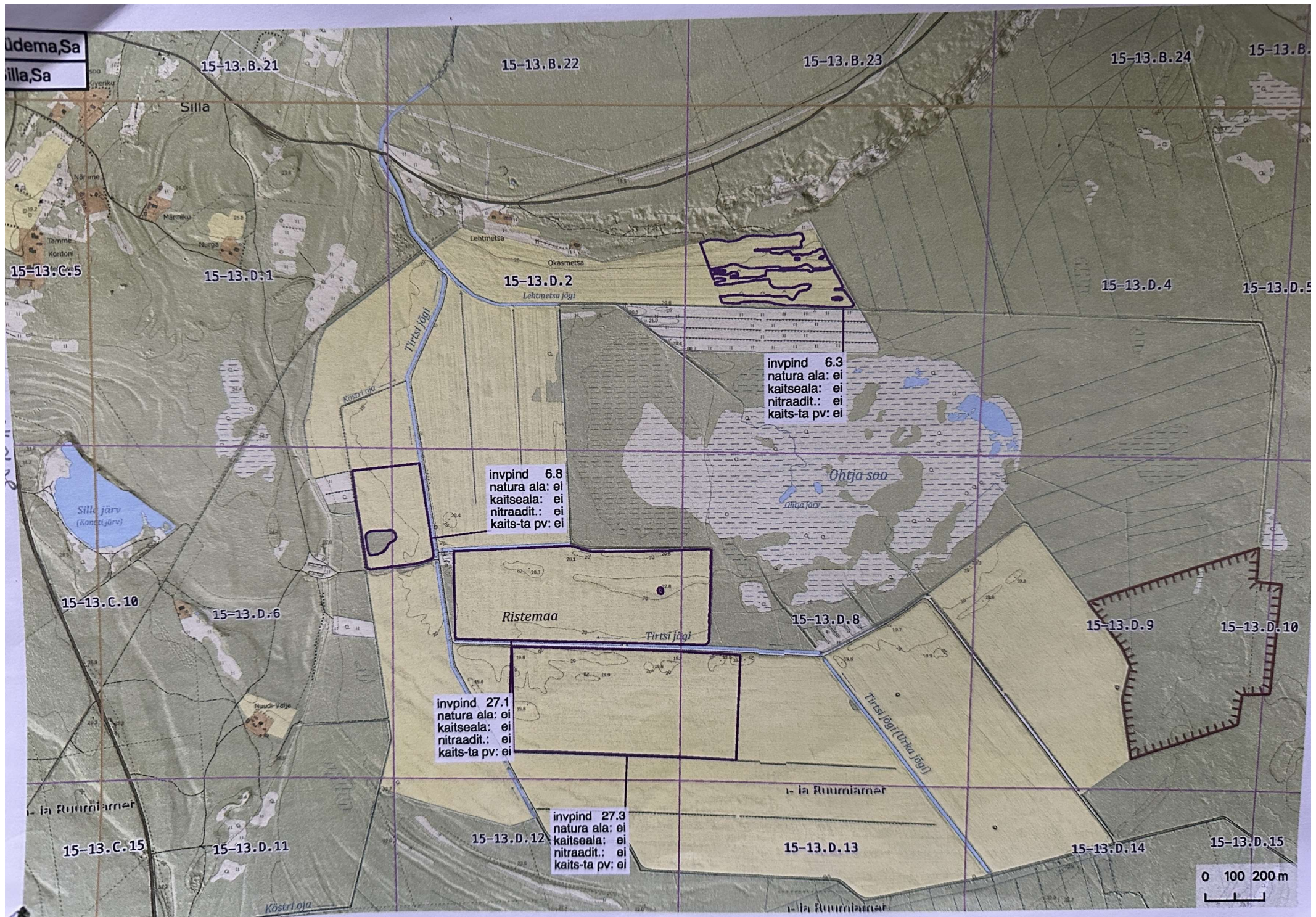
põllumehe
kujundatud
elukooslus,
intensiivsed
hooldusvõtted

Tugevam inim mõju →

QField äpp telefonis - põhiline töövahend välitöil

28964

VÄÄRTUSLIKE PÜSIROHUMAAD INVENTEERIMISE ANKEET

Kirje nr/ala ID Silt 11 Kuupäev 28. 8. 2025 Inventeerija TK
Mullatüüp: 1 - mineraalmuld 2 - turvasmuld/turvastunud muld 3 Natura ala: jah/ei osaliselt 3 Kaitseala: jah/ei osaliselt
Nitraaditudndlik ala: jah/ei osaliselt 3 Kaitsemata põhjav. ala: jah/ei osaliselt 3 Muu olulise väärtusega ala (täpsustada):
Külmimine: 0 - mõju puudub/nõrk 1 - varasemalt küntud, 2 - selged hiljutised künnijäljed, 3 - ei tea
Lisamärkus:
Rohumaasegu külvamine: 0 - mõju puudub/nõrk 1 - varasemalt külvatud, 2 - selged hiljutised külvijäljed, 3 - ei tea
Lisamärkus:
Väetamise mõju: 0 - mõju puudub/nõrk, 1 - varasemalt väetatud, 2 - selged hiljutised väetamise jäljed, 3 - karjatamisega seotud tugev mõju, 4 - ei tea Lisamärkus:

Info hooldajalt/kohalikelt:
Invasiivsed võõrliigid rohusust:
Solid. can. gig - 1 - üksikud, 2 - hajus /grupina, 3 - tavaline, 4 - domin.
Lupinus poly - 1 - üksikud, 2 - hajus /grupina, 3 - tavaline, 4 - domin.
Galega ori. - 1 - üksikud, 2 - hajus /grupina, 3 - tavaline, 4 - domin.
Herac. sos. man - 1 - üksikud, 2 - hajus /grupina, 3 - tavaline, 4 - domin.
- 1 - üksikud, 2 - hajus /grupina, 3 - tavaline, 4 - domin.

***Järgnevat osa ei ole vaja täita kui eelneva osa põhjal ei kvalifitseeru ala väärtuslikuks püsirohumaaks, välja arvatud juhul, kui rohumaa paikneb turvasmuldadel, kaitsealal, nitraaditudndlikul, tundlikul põhjaveega ja/või Natura aladel või muu olulise väärtusega alal. Viimati nimetatud juhtudel tuleb ala hindamist jätkata.

Reljeef tasane/kohati veidi künklik /väga künklik, lainjas, (osalt) nõlvad, osa kuppelmaastikust
Niiskusrööpm: 0 - kuiv, 1 - parasniiske, 2 - soostunud, 4 - soola, 5 - üleujutatav 6 - ajuti liigniiske
Kuiwendamise mõju: 0 - puudub, 1 - nõrk, 2 - mõõdukas, 3 - tugev, 4 - ei tea
Niitmine (viimati): 0 - pole kunagi, 1 - >10a tagasi, 2 - 4-10a tagasi, 3 - 1-3a tagasi, 4 - tänavu, 5 - ei tea
Hekseldamine (viimati): 0 - pole kunagi, 1 - >10a tagasi, 2 - 4-10a tagasi, 3 - 1-3a tagasi, 4 - tänavu, 5 - ei tea
Karjatamine (viimati): 0 - pole kunagi, 1 - >10a tagasi, 2 - 4-10a tagasi, 3 - 1-3a tagasi, 4 - tänavu, 5 - juhulik, 6 - ei tea
Lisamärkus hooldamise kohta:

Muu mõju: karjaaed/muu aed ümber ala, drenaazikaev, ehitised/muu taristu mida pole kaardil, vana karjäär, uus karjäär, risustamine, põletamine, päikesepaneelid, traktorirööpad, lisasöödakoht, uus tee, liinid
Maastikuelemendid: üksik puu, põlispuu (-d), looduslik veekogu, tiik, ajuti või püsivalt niisked laigud, kraav. (kraaviga) pöösaste/ puude rida, allikas, kiviaed, üksik kivi, kivihunnik, kivihunnik puude/pöösastega, metsasiil/-tukk, liigirikas niiduriba/niidulaik, pärandkultuuriobjekt, arheoloogiline objekt, elektriliini post.
Puurinde koosseis: Ta...Ks...Ma...Ku...Hb...Sa...Lv...Lm...Va...Pi...Po...Ja...Öm...Ök...rgRe...To
Puistu üldkatvus vahemiketa (0-100) % Pöösarinde üldkatvus vahemiketa (0-100) %
Pöösarinde koosseis: kadakas, mänd, paju, kask, paakspuu, tümpuu, sarapuu, haab, Lv, Lm

Ekspansioonid/kultuuristamisele viitavad liigid rohusust (võimalusel määrata lisaks katvuseprotsent):
Liik 1 - hõre lausaline, 2 - kogumikena, 3 - tihe lausaline
Liik 2 - hõre lausaline, 2 - kogumikena, 3 - tihe lausaline
Liik 3 - hõre lausaline, 2 - kogumikena, 3 - tihe lausaline
Liik 4 - hõre lausaline, 2 - kogumikena, 3 - tihe lausaline
Lisamärkus:

Taimeliikide üldnimed, märkida lisaks ala dominandid (D) ja kodominandid (K):

Acer pla	Arab hir	- persi	- spica	Cyno cri	Fest aru	Gera pin	Lath pal	- sylve	- prate	- palus	Rubu cae	- palud	- mediu
Actin mil	Aret tom	- rapun	- tomen	Dact glo	- ovina	- urban	- prate	Matr per	- Phra aus	- reptat	Sesi cae	- monta	- prate
Acin arv	Aren ser	- vagin	Dact	- prate	Glec hed	- vernu	Medi fal	Pice abi	Prim far	- saxat	Sile nut	- prate	- repen
Aego pod	Arth ela	Card cri	- vesic	Dant dec	Gymn con	Leon aut	- lupul	Pilosella	- veris	Rume ace	- prate	- prate	- repen
Agri cup	Arte cam	Car. cae	Caru car	Dau car	Eili den	Heli nu	- hispi	- xvari	Prun vul	- vulga	Trol eur	- Tuss far	- Tuss far
Agro can	- vulga	- acuti	Cent jae	Dese ses	- vulga	- pubes	Liba mon	- prate	Rum syl	Quer rob	- crisp	Sorb auc	Ulm glo
- gigan	Aspe tin	- caryo	- scabi	- flexu	Hepa nob	- vulga	Lina vul	Meli nut	Plant tin	- thyr	- inter	Urt dio	- Urt dio
- tole	Astr dan	- cespi	Gera fou	Dinn ves	- virid	Hera sib	Lini cat	Meli alb	- major	Sali cap	- Stae pal	Vacc vit	- Vacc vit
Alchemilla	Athy fil	- disti	Cirs cae	Echi vul	- virid	Hier umb	Frax aln	Elym ar	- media	- bulb	Stel gra	Vale off	- Vale off
- glauc	Berh vul	- elata	- arven	Frax auc	Hiero od	Loni xyl	Mere per	Plat	- cassu	- myrsi	- holos	Verb nig	- Verb nig
Alli ole	Bem pen	- flacc	- heter	- repen	Humu lup	Lotus	Moli cae	Poa ang	- flamm	- penta	- palus	Vero cha	- Vero cha
Alnu gli	- pubes	- flava	- olera	Epil ang	Gale ab	Hype mac	Luzu cam	Myos sco	- compr	- poly	- phyll	Succ pra	- longi
- incan	- nura	- hartm	- palus	- hirsu	- apar	- perfo	- mudi	Orch mil	- palus	- repen	- rosma	Swid san	- offic
Alop pra	Brac pin	- hirta	- vulga	- palus	- apar	- perfo	- mudi	Orch mil	- palus	- repen	- rosma	Swid san	- offic
Anem nem	Brie med	- hosti	Clin vul	Epip hel	- borea	Inul sal	- pilos	Orig vul	- prate	Rham cat	- stark	Tana vul	- spica
- sylve	Buni ori	- lepor	Cnid dub	- palus	- palus	Iris pse	Lych flo	Padu avi	- trivi	Rhin min	Scir syl	Tan off	- teucr
Angel sy	Cala can	- monta	Conv maj	Dact aru	- uligi	June con	- visca	Pari qua	- poly	- serot	Scor hum	Tan off	- Tana opu
Ante dio	- nigra	- Convo ar	- fluv	- verum	- efflus	Lycu eur	- filif	Lyth sal	- Peuc pal	- Popu tre	- nigr	Scut gal	- Tili cor
- Anth odo	Caltha p	- ormit	Cory ave	- palus	Gera pal	- filif	Lyth sal	- Peuc pal	- Popu tre	- nigr	Scut gal	- Tili cor	- septu
Anth syl	Caly sep	- palle	Crataegus	- prate	- prate	- prate	Lyth sal	- Peuc pal	- Popu tre	- nigr	Scut gal	- Tili cor	- septu
Anthyllis	Camp glo	- panic	Crep pal	- sylv	- sangu	Knau arv	Maia bif	Phle nod	- argen	- majal	Seli car	Trif arv	- mirab
Aqui vul	- panic	- ripar	- praem	Euphrasia	- sylv	Lumi alb	Malu dom	- phleo	- subca	Sene jac	- rvin	- rvin	- rvin

mitmes al. D. vasa nark pigen vana sarakkum, pign
muld - vll ol pignis vana vobch

Lisamärkus taimeistiku kohta: Lõunati lõunani, lam harktan, mull. pöösikene, kergit, mullikene

Rohukasv: kudur/keskmise produktiivsusega/ lopsakas/ väga lopsakas/ei saa hinnata
Kulu paksus ja ulatus: 1 - kulu on väga palju, mitmeaastane kulu katab alast rohkem kui 30%, 2 - kulu on palju, mitmeaastane kulu katab alast kuni 30%, 3 - mitmeaastane kulukiht puudub
Suurtarnade või kõrreliste mättad: 1 - üle 20% pindalast kaetud mätastega, mille kõrgus on 20 cm või enam, 2 - kuni 20% pindalast kaetud mätastega, mille kõrgus 20 cm või enam, 3 - ala on täiesti mättavaba (sh puuduvad madalad kuni 10 cm mättad), üle hooldatud: 4 - ala on täiesti mättavaba, ei ole üle hooldatud (reeglina ei kasuta!), 5 - pole asjakohane hinnata (NA)

Vahetus naabruses on: põld, püsirohuma, väärtuslik püsirohuma, pärandniit, mets, raba, vanade puudega park/ allee/ õueala

KOONDHINNANGUD ala väärtuslikkusest (H1, H2, H3, H4 ning lõppotsusel lubatud vaid üks vastusevariant)
H1. Seisundiväärtus: 1 - väike, 2 - keskmine, 3 - kõrge
H2. Floristiline väärtus: 1 - väike, 2 - keskmine, 3 - kõrge
H3. Maastikuline väärtus: 1 - väike, 2 - keskmine, 3 - kõrge
H4. Taastumispotentsiaal: 1 - väike, 2 - keskmine, 3 - kõrge
Inventeerija otsus: 1 - tegemist on väheväärtusliku püsirohumaaga, 2 - tegemist on väärtusliku püsirohumaaga, 3 - tegemist on pärandniidiga väljaspool kaitseala, 4 - muu maakasutus

Vajadusel põhjenda otsust:
LISA 1.

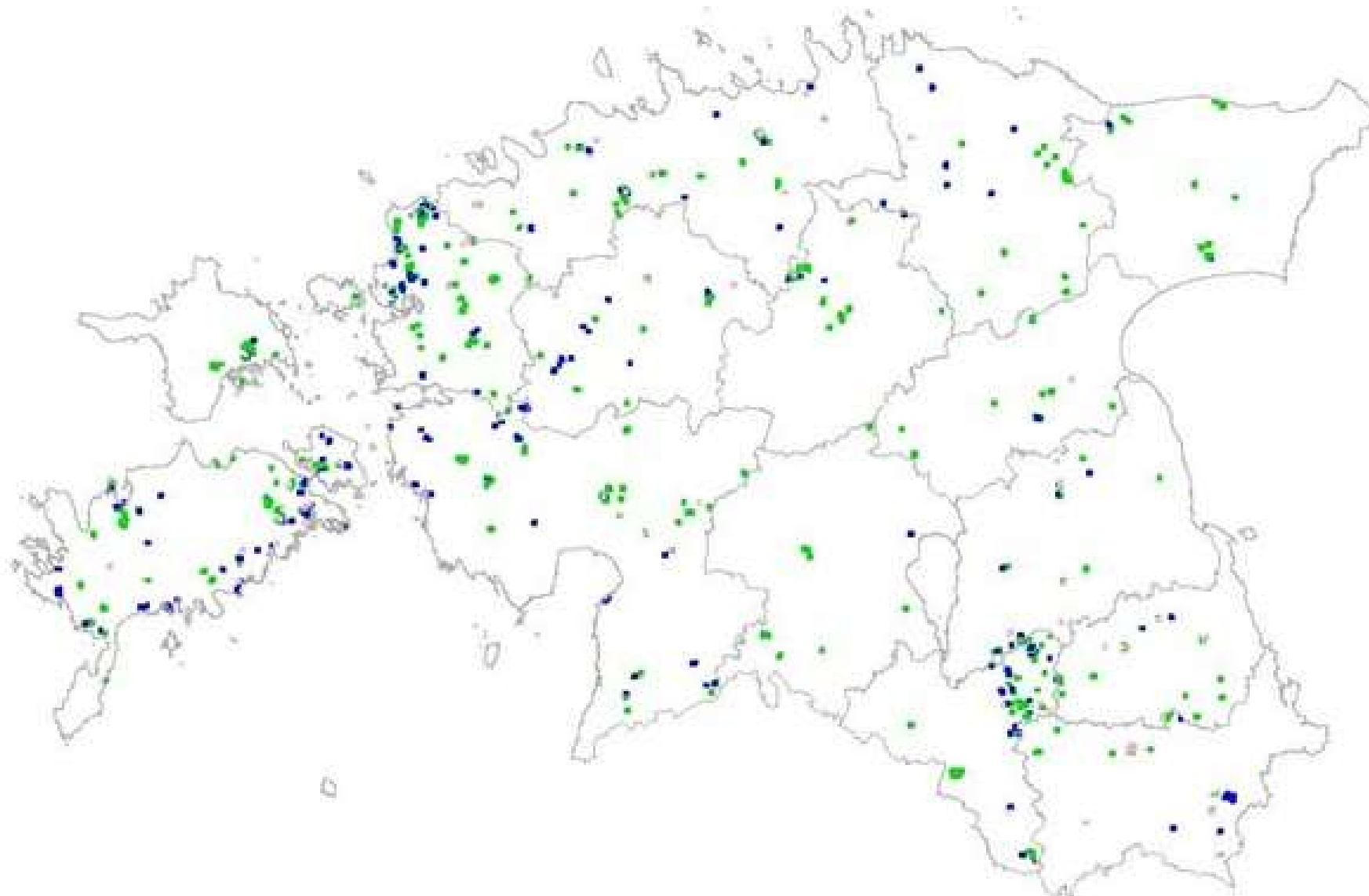
Pärandniidu tuvastamisel tuleb lisaks täita järgnev loodusdirektiivi niiduelupaiga inventeerimise küsimustik:
Natura põhitüüp: kaasnev Natura tüüp: % kaasnev Natura tüüp: %
Kasvukohatüübid (Paal 1997; pindala vähenemise järjek):

Allpool lubatud iga hinnangu puhul vaid üks vastusevariant:

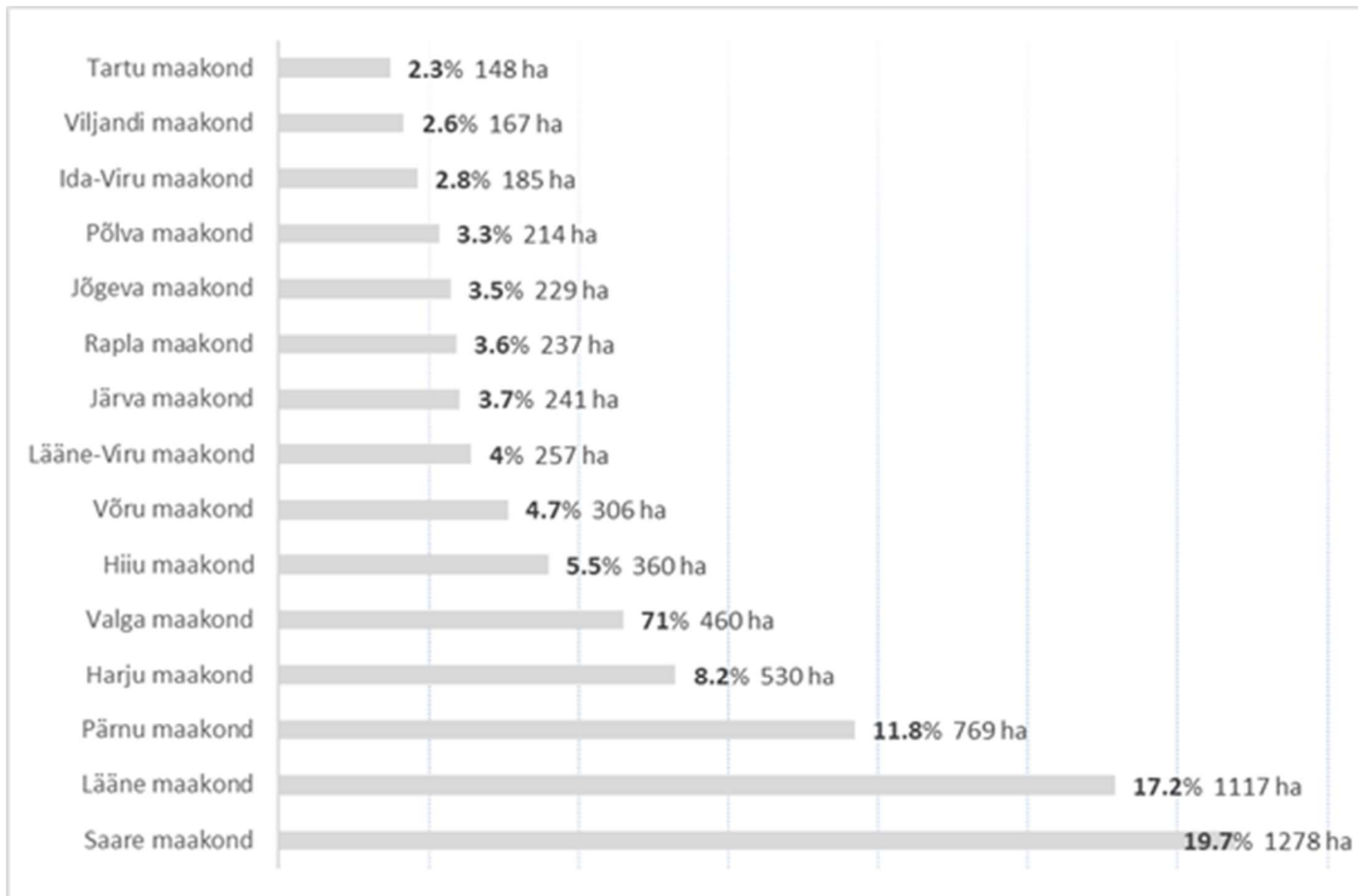
Natura esinduslikkus: A - väga hea, B - hea, C - keskmine
Natura koosluse struktuuri säilimine: I - väga hea, II - hea, III - keskmine või osaliselt degradeerunud
Natura koosluse säilimise eeldused: I - väga head eeldused, II - head eeldused, III - keskmised või ebasoodsad eeldused
Taastamise võimalused: I - kerge taastada, II - võimalik taastada keskmise jõupingutusega, III - raske või võimatu taastada
Üldine looduskaitse väärtus: A - väga kõrge kaitseväärtus, B - kõrge kaitseväärtus, C - keskmine kaitseväärtus

11.42 Chenop albu, g...
Edwardsi ar - gi
Solon korg
Lagjati korg kuu
hõlmus

Poz nban Vabava
Odost xist Siga koks
Pokus korgu type lat
Põlgy avat

2025. aastal inventeeritud valikalad otsuseklasside lõikes. 1-väheväärtuslik püsirohuma; 2 (sinine) -VPR väärtuslik püsirohuma; 3-VPR pärandniit; 4-muu maakasutus

2025. aastal inventeeritud alade pindalaline ja protsentuaalne jaotumine maakondade lõikes. Pindalad on ümardatud täisarvuni.

Keskkonnatingimus/mõjutegur	Kirjete arv	Pindala (ha)	Osakaal kogupindalast (%)
Turvas-/turvastunud muld	165	1749.9	26.9
Nitraaditundlik ala	30	145.61	2.2
Kaitsmata põhjaveega ala	160	735.81	11.3
Tugev kuivendamine	206	1951.79	30
Mõõdukas kuivendamine	35	221.17	3.4
Varasemalt küntud (mõju arvestatav)	502	2829.65	43.5
Varasemalt külvatud (mõju arvestatav)	663	3995.1	61.4
Selged hiljutised kündmisjäljed	24	67.81	1
Selged hiljutised külvamisjäljed	17	81.1	1.2
Selged hiljutised väetamise jäljed	5	14.11	0.2
Niidetud vaatluse aastal või 1-3 aastat tagasi	781	4312.9	66.3
Hekseldatud vaatluse aastal või 1-3 aastat tagasi	142	849.25	13
Karjatatud vaatluse aastal või 1-3 aastat tagasi	338	2088.92	32.14

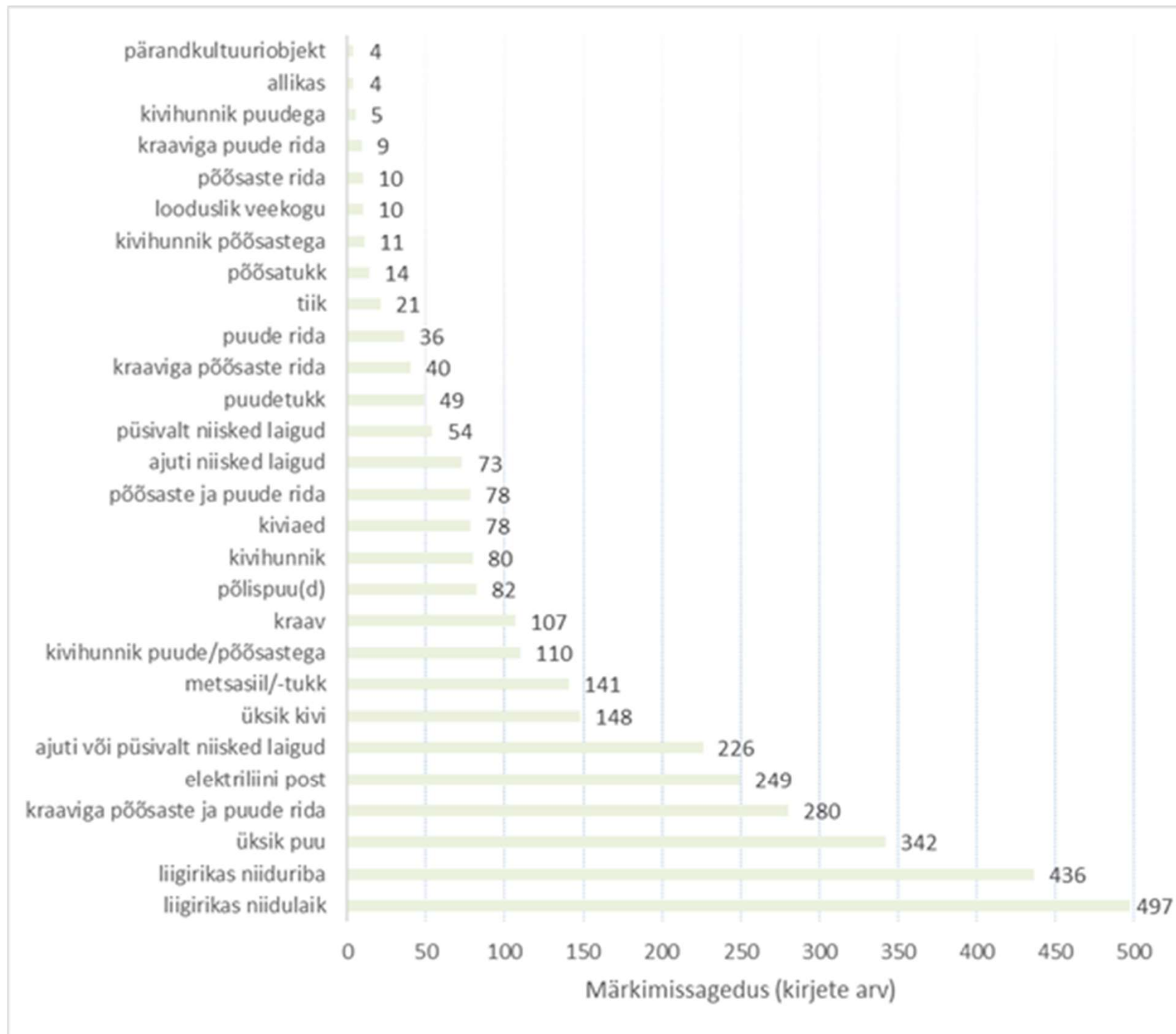

Maastikuelemendid

- Mida rohkem **erinevaid** maastikuelemente, seda suurem on liigirikkus kogu alal.
- Maastikuelementide mõju on suhteliselt suurem, kui tegu ei ole pärandniiduga.
- Looduslike niidutaimede tagasitulek kultuurrohumaaale algab maastikuelementide lähiümbrusest.

Leitud maastikuelementide hulk 2025

2025 väärtuslike rohumaade (VPR) inventuuri tulemused

Seisundi väärtus		
1 - väike	2 - keskmine	3 - kõrge
1128.54 (17.6%)	4136.66 (64.5%)	1138.66 (17.7%)
VPR floristiline väärtus		
1 - väike	2 - keskmine	3 - kõrge
1962.48 (30.6%)	3442.8 (53.7%)	998.58 (15.5%)
Maastikuline väärtus		
1 - väike	2 - keskmine	3 - kõrge
109.07 (1.7%)	2629.06 (41%)	3665.73 (57.2%)
Taastumispotentsiaal		
1 - väike	2 - keskmine	3 - kõrge
660.29 (10.3%)	3276.41 (51.1%)	2467.16 (38.5%)

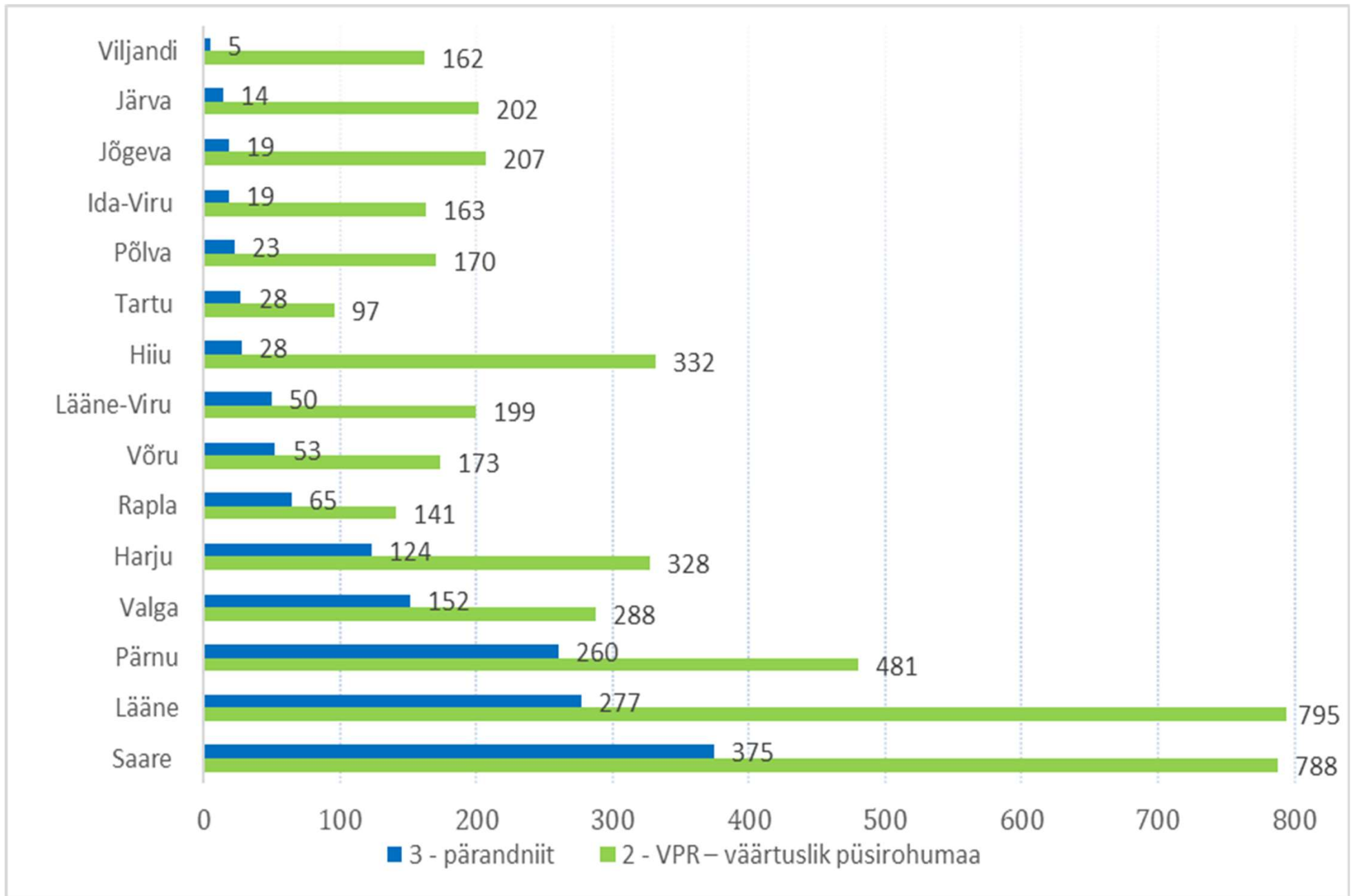
Uuringualade pindalaline jaotus vastavalt lõpphindamise otsuseklassidele 2025. aastal

Otsuseklassid	Pindobjekti de arv	Pindala (ha)	Pindala osakaal (%)
1 - väheväärtuslik püsirohumaa	112	389.07	5.98
2 - VPR väärtuslik püsirohumaa	686	4524.64	69.62
3 - VPR pärandniit (Natura elupaik)	357	1490.15	22.92
4 - muu maakasutus	92	95.04	1.46
Kokku		6498.90	

VPR meetmesse sobivate püsirohumaade pindalaline jaotumine (hektarites) maakondade lõikes 2025. a

Liigirikkus üldiselt

Liigiloenditest kogunes > 60 000 taimevaatluse.

- keskmine liikide arv üle kõigi ankeetide oli **50** (mediaan; aritm. k. 51,1), suurim **130**
- pärandniitude keskmine oli veidi kõrgem kui VPR püsirohumaadel, aga mitte drastiliselt (mediaanid vastavalt 56 ja 49) – **erinevus on põhiliselt liikides ja rohurinde struktuuris, mitte liikide absoluutarvus**
- kultuurrohumaadel on nimekirjades sageli põlluumbrohte ja häiringutaimi

Liikide arvu kergitavad:

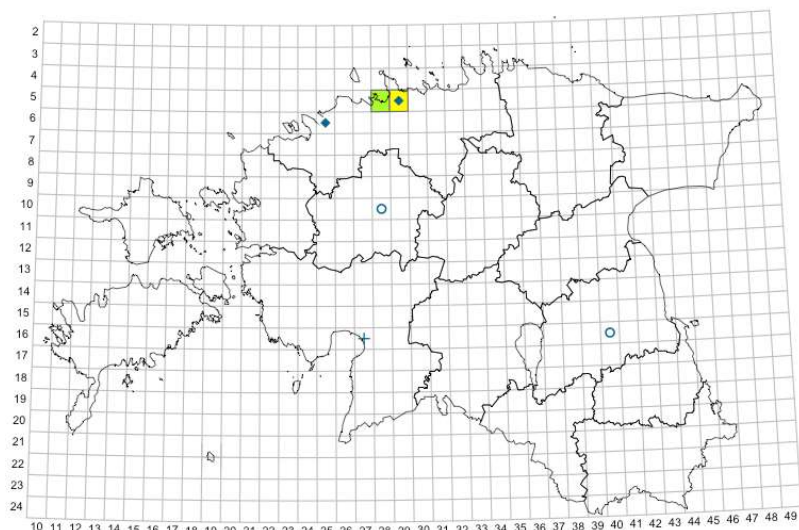
- 1) suur pindala
- 2) heterogeensus
- 3) maastikuelemendid
- 4) järjepidev kasutamine rohumana
- 5) möödukad häiringud
- 6) mitmekesine naabrus

Muhust Rootsivere
külast 17. mail
sirpputk *Falcaria*
vulgaris, Peedu Saar

foto: Peedu Saar

Falcaria vulgaris

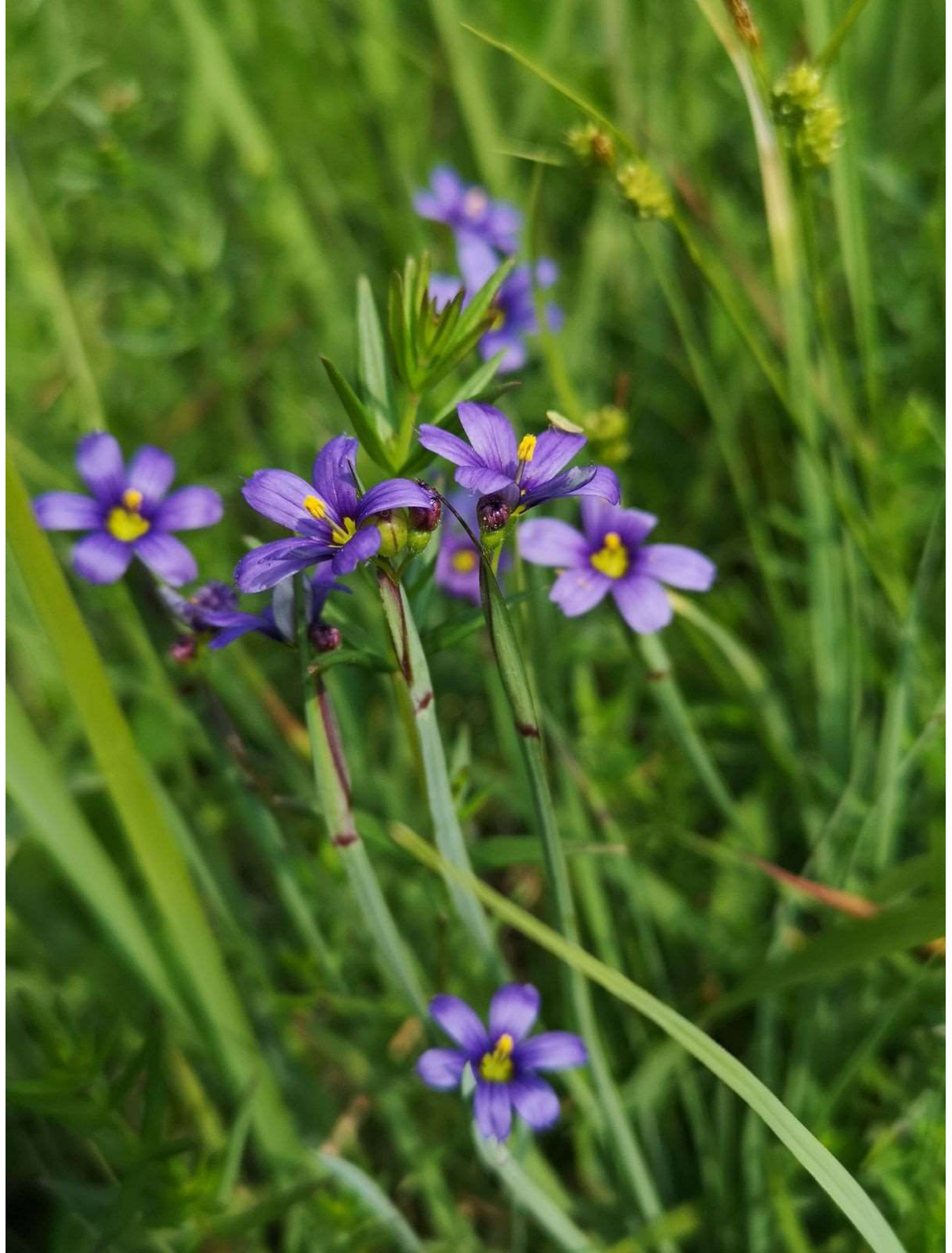
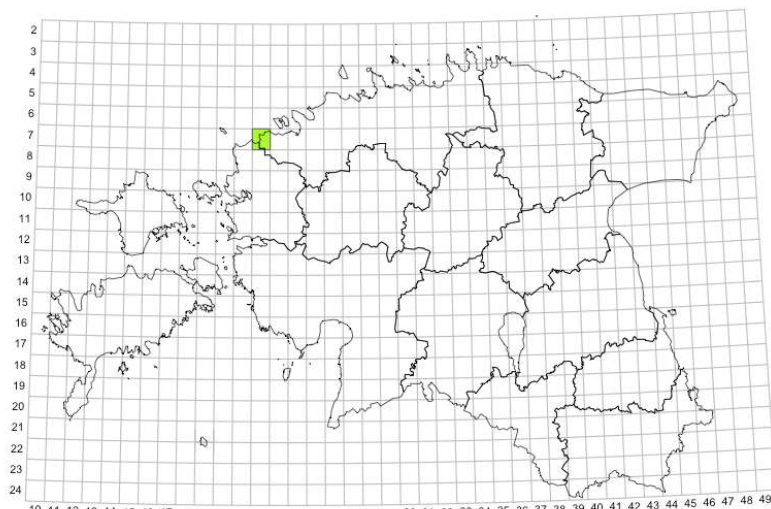
Genereeritud 2020-11-29 | andmed seisuga 2020-11-28 | Pärandkoosluste Kaitse Ühing

Hiiumaalt Viilupi
külast 6. juunil
mägi-sininokk
Sisyrinchium
montanum, Peedu
Saar (foto: Peedu Saar)

Ameerika päritolu tulnukas,
esmasleid Hiiumaalt
Salinõmmelt Taavi Tuulik
1994

Sisyrinchium montanum

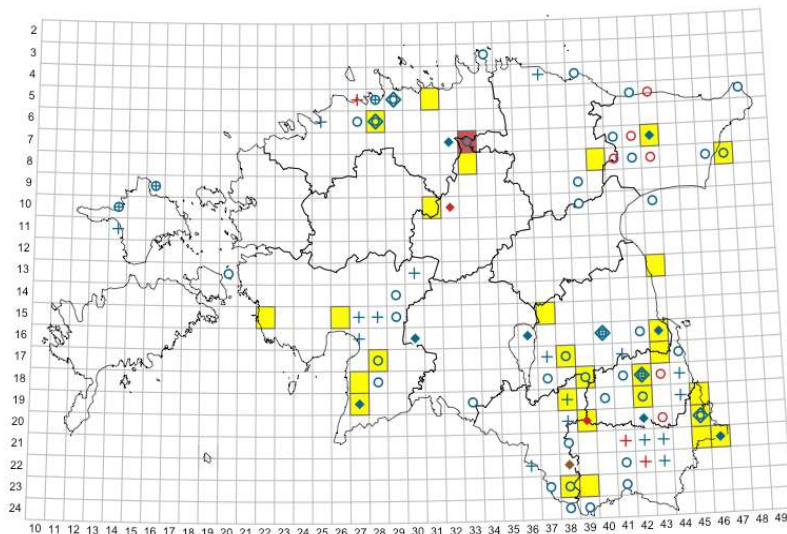

Saaremaalt kummeli- võtmehein *Botrychium* *multifidum*

25. augustil Koigi küla,
Meeli Mesipuu,
28. augustil Silla küla,
Peedu Saar

foto: Peedu Saar

Botrychium multifidum

ümaralehine
kurereha, *Geranium*
***rotundifolium* 20. mail**
Saaremaal Unguma
külas, Toomas Kukk
Tulnukas, varem leitud
1860 Tartust

Geranium rotundifolium

